

УДК 1:136.3+124.6+316.774
DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2019.2.5>

Пальчинська Мар'яна Вікторівна

доктор філософських наук, доцент,
завідувач кафедри філософії, психології та педагогіки
Одеської національної академії зв'язку імені О. С. Попова
вул. Кузнечна, 1, м. Одеса, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА ДЕТЕРМІНАНТА СУЧАСНОГО ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Стрімкий перебіг глобалізаційних процесів у сучасному світі посилює значущість інформації та інфокомунікаційних технологій, які дозволяють максимально активізувати інформаційний обмін. Доступність цих технологій дає можливість окремому індивідові, соціальній групі та суспільству в цілому стати учасником глобального інформаційного простору. Впровадження інформаційних технологій призводить до інформатизації суспільства, що у свою чергу служить передумовою переходу світового співтовариства до якісно нової стадії суспільного розвитку, тобто до інформаційного суспільства.

Суспільство як соціальна система являє собою сферу взаємодії, стан якої визначається різними соціокультурними факторами і процесами. В умовах сучасного етапу цивілізаційного розвитку соціосфера конкретного суспільства детермінується техносферою та інфосферою, які зумовлюють соціокультурні трансформації кожного структурного рівня і продукують віртуальний простір. Характер соціального впливу в умовах становлення інформаційного суспільства зумовлений різними процесами, що впливають на соціальну взаємодію.

У контексті соціально-філософської парадигми сучасне суспільство характеризується як інформаційне, навіть незважаючи на те, що становлення даного типу соціального устрою притаманне невеликій кількості країн із розвиненим інформаційним потенціалом. Цей вид соціальної організації є закономірним етапом розвитку техногенної цивілізації, оскільки він не тільки корелює з відповідним рівнем науково-технічного прогресу, а й визначає подальшу цивілізаційну динаміку.

Узагальнюючи погляд на сутність інформаційного суспільства та його базових соціокультурних детермінант, слід зазначити, що інформаційне суспільство – тип суспільного устрою, де інформація стає фактором інтенсифікації соціокультурних трансформацій.

Соціокультурні детермінанти, що зумовлюють становлення інформаційного суспільства, ініціюють зміни у сучасному світі. Вони стосуються фактично всіх сторін життя суспільства, впливають на свідомість і поведінку людей, змінюють темп і стиль життя. Науково-технічна революція ускладнює завдання управління соціальними процесами, ставить перед людством нові, безпрецедентні проблеми. У цих умовах вирішальним фактором виявляється здатність суспільства до широкого регулювання свого розвитку. Враховуючи вплив техніки на діяльність людини та суспільство, сучасну цивілізацію характеризують у тому числі і як техногенну. Посилення динаміки соціокультурних трансформацій, зумовлених становленням інформаційного суспільства, викликано такими чинниками: по-перше, інформаційна зумовленість сучасного суспільного розвитку збільшує інформаційні потреби всіх елементів соціуму; по-друге, виникає інформаційний ринок, в інформаційну сферу робляться інвестиції; по-третє, зросли технологічні можливості отримання, зберігання, передачі і використання інформації внаслідок інтенсивного поширення інформаційних технологій та подальшого процесу інформатизації. Це актуалізує проблему зміцнення інформаційного потенціалу суспільства.

В умовах прискореного динамізму суспільних змін різко зростає потреба в оперативному доступі до інформації. Інформація – це один з основних ресурсів інформаційного суспільства, у зв'язку з чим загострюється проблема коректності, точності інформації та адекватності знання. Низький їх ступінь можна пояснити більшою рухливістю соціального і культурного життя, її швидкою мінливістю і, як результат, складністю фіксації всього, що відбувається. Різке зростання обсягу інформації супроводжується посиленням вимог до її якості.

Ключові слова: цивілізація, інформація, інформаційне суспільство, соціокультурні перетворення, інформаційна взаємодія.

Вступ. Актуальність вибраної теми зумовлена інтенсифікацією трансформаційних процесів, притаманних сучасному суспільству. Однією з центральних проблем філософської рефлексії, спрямованої на осмислення особливостей сучасних соціокультурних процесів, є проблема бачення сучасного суспільства на основі експлікації таких характеристик постмодерну, як розмаїття, мінливість, невизначеність, фрагментарність тощо. Настанови постмодерну, розглянуті у ключі культурного відтворення соціального середовища, дозволяють уточнити характер нового соціокультурного простору, який підпорядковується видозмінам. Це стимулює науковий інтерес до аналізу соціокультурних детермінант, на яких базується подальше становлення такого типу суспільного устрою, як інформаційне суспільство.

Проблема інформаційного суспільства як нового типу суспільного устрою була детально проаналізована такими вченими, як Д. Бел, З. Бжезинський, М. Кастельс, Р. Арон, Е. Тофлер, А. Турен, Й. Масуда, З. Бауман, Т. Берман, Дж. Гелбрейт, Н. Луман, Т. Стоуньєр, Дж. Ж. Фурастьє, Р. Абдєєв, В. Іноземцев, Л. Рейман, А. Урсул, С. Лем та ін. Незважаючи на те, що поняття «інформаційне суспільство» було введено в науковий обіг у 1960-х роках, дослідження цієї проблематики тривають й у наш час. Тут слід зазначити роботи таких учених, як Р. Абдєєв, Г. Бехманн, Г. Горохов, Л. Іонін, В. Ілїн, І. Хасан, М. Кузнецов, А. Крокер, О. Пунченко, А. Ракітов, та ін.

Концепції, висвітлені у роботах Р. Баландіна, М. Кагана, С. Кучинського, В. Іноземцева, О. Барда, Ж. Бодрійєра, Ж. Дельоза, І. Хасана, У. Еко та інших, дозволяють осмислити процеси, притаманні сучасному суспільству, зробивши основний акцент на таких особливостях формування соціокультурних відносин, які зумовлені ризоматичністю його основних структур – соціальних, економічних, освітніх, політичних, релігійних тощо, що стимулює зміни не тільки вектору соціально-філософського дискурсу, але й самого соціокультурного простору.

Мета роботи – дослідити особливості інформаційної детермінації розвитку сучасної цивілізації крізь призму соціально-філософського аналізу.

Результати. Фундаментальні закономірності такого складного процесу, як розвиток, притаманні найбільш складній формі руху матерії – соціальній. Розкрити особливості процесу соціальної детермінації можливо лише на основі аналізу істотної відмінності його від процесів, що відбуваються у природі, оскільки вона «відрізняється від суто енергетичних взаємодій неживої природи та інформаційно спрямованої активності живих систем своїм свідомим характером, який трансформує гру «сліпих сил природи» в усвідомлену суб'єктно-об'єктну організацію вищої форми руху матерії. Наявність свідомості <...> визначає специфічність протікання детермінаційних процесів соціокультурного світу...» [10, с. 7]. Саме наявність свідомості у носіїв соціальної форми руху уможливило ствердження того, що в суспільстві поряд із матеріальною існує також нематеріальна детермінація. Таким чином, соціальний детермінізм відображає як однозначні, так й імовірнісні зміни якостей, станів систем під впливом різних чинників.

Особливістю соціального детермінізму є те, що він відображає свідому діяльність людини як суб'єкта історичного процесу. Умови соціального розвитку об'єктивні за своєю природою, але на їх формування впливає діяльність людини, яка має можливість їх свідомої цілеспрямованої зміни. Однак ця діяльність детермінована об'єктивними законами суспільного розвитку, при цьому слід урахувати, що йдеться про великі спільноти – соціальні групи, класи, нації. Такі соціальні спільноти об'єктивують суб'єктивну поведінку окремих особистостей. Соціальний детермінізм також дозволяє виявити соціокультурні механізми, які здатні спрямувати цивілізаційний розвиток у бік прогресу, представляючи собою «системну сукупність залежностей різного рівня, починаючи від самих глибинних детермінантів історичного процесу і аж до конкретних об'єктивних умов діяльності людей» [6, с. 49].

Для якісного аналізу специфіки сучасного етапу цивілізаційного розвитку необхідно виокремити ключові фактори, які визначають характер, рівень і спрямованість цивілізаційних процесів, що відбуваються у глобальному масштабі. У конкретний період розвитку суспільства на першому плані постають ті чи інші фактори, при цьому одні з часом втрачають своє значення,

інші, навпаки, починають відігравати визначну роль. Для сучасного суспільства одним із провідних факторів виступає інформаційна діяльність, тому в контексті даного дослідження більш докладно буде проаналізована інформаційна детермінація сучасного цивілізаційного процесу.

Розгляд базових складників інформаційного суспільства як у світі загалом, так і в Україні зокрема, зумовлено наявністю швидкісного інформаційного обміну в межах світової спільноти, орієнтацією розвинених країн на розширення інформаційного потенціалу кожної держави та побудову інформаційного суспільства у масштабах світової спільноти.

Для визначення специфіки сучасного суспільства використовуються різні терміни: пост-модерністське, постіндустріальне, інформаційне тощо. Вони вживаються в різних контекстах, виділяючи окремі аспекти суспільства як єдиного цілого. Можна припустити, що всі ці визначення мають бути тісно пов'язані між собою, оскільки констатують ті видозміни, що відбуваються в суспільстві: «термінологічне розмаїття пояснюється якісно новою для людства ситуацією, коли руйнуються старі та вибудовуються нові політичні, економічні, соціальні відносини, формуються цифрові засоби комунікаційної взаємодії, окреслюються нові кордони громадської організації» [11].

У контексті соціально-філософського аналізу сучасний етап цивілізаційного розвитку характеризується як інформаційний, навіть незважаючи на те, що становлення даного типу соціального устрою притаманне невеликій кількості країн із розвиненим інформаційним потенціалом. Цей вид соціальної організації є закономірним етапом розвитку техногенної цивілізації, оскільки він не тільки корелює з відповідним рівнем науково-технічного прогресу, а й визначає подальшу цивілізаційну динаміку: «Інформаційне суспільство відноситься до числа конструкцій соціуму, в створенні яких величезну роль відіграють як природні механізми самоорганізації, так і розвиток інформаційних технологій. Тому його не можна трактувати як результат тільки самоорганізації суспільства або як результат чергової технічної революції, зводячи процес його формування до розвитку засобів, що полегшують інформаційну взаємодію» [9, с. 180].

Аналізуючи сучасний етап розвитку суспільства, ряд дослідників як його системоутворюючу ознаку виділяють інформацію, розглядаючи її не тільки як ресурс суб'єктної діяльності, але і як її результат: «Інформація в самому широкому сенсі, тобто як передача знань, мала критичну важливість у всіх суспільствах, тому вона перетворилася в атрибут специфічної форми соціальної організації, в якій завдяки новим технологічним умовам, що виникли в даний історичний період, генерування, обробка і передача інформації стали фундаментальним джерелом продуктивності й влади» [4, с. 3]. Протягом подальшого розвитку сучасної цивілізації вона стає одним із провідних ресурсів, змінюючи систему соціальної взаємодії.

Оскільки соціальна взаємодія в значній мірі ґрунтується на інфокомунікаційних процесах, за одну з базових детермінант сучасного цивілізаційного процесу слід виділити інформацію як фактор перетворення соціокультурного простору сучасного суспільства: «Інформація, задовольняючи всім вимогам філософської категорії, не тільки відображає загальні форми буття, їх зв'язок і взаємозумовленість, також є фактором розвитку від нижчого до вищого в природі, суспільстві та пізнанні» [1, с. 169]. У контексті даного стратифікаційного критерію суспільство умовно можна розділити на три ключових страти: насамперед це представники технократичної еліти (відповідно до термінології Олександра Барда), які надають ключовий вплив на соціальні процеси. Наступний щабель у соціальній ієрархії займає середній клас кваліфікованих працівників, саму значну частину становить нижчий клас, що складається з індивідів і соціальних груп, які не здатні адаптуватися до динамічних соціальних змін (т. зв. «робочі манекени», за визначенням Ж. Бодрійяра). В умовах ускладнення системи соціальної взаємодії одним із ключових її елементів є суб'єкт, що володіє актуальними знаннями і технологіями соціального перетворення, вміє адаптуватися до швидкісних змін.

Підсилює інформаційну детермінацію цивілізаційного розвитку доступність інформації, яка досягається за допомогою впровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій, тому розвиток інформаційного сектора дозволяє значно прискорити інтеграцію держав у глобальний інформаційний простір: «Інформаційна революція виростає з технологічних

інновацій, але не зводиться до них. Її технологічний складник, власне, і є комп'ютерна революція. Вона радикально трансформує всі засоби обробки, передачі та виробництва інформації і опосередковано надає зростання впливу на хід історичних подій, поступово міняючи систему цінностей, світогляд і уявлення людей про саму людину, сенс її буття і призначення. Тому філософська рефлексія над комп'ютерною революцією переростає в завдання осмислення соціально-історичної долі людства» [13, с. 14].

Ряд дослідників, виходячи з посилення ролі інформаційної детермінанти в розвитку суспільства та його ролі в цивілізаційному процесі, виділяють інформацію в тому числі як критерій класифікації цивілізацій: «Найбільш загальний зміст еволюції проявляється в цілеспрямованому накопиченні інформації та збільшенні її використання» [1, с. 168]. Виникнення такого підходу стимулює подальший розвиток наукового інтересу до проблем інформаційної детермінації, слугує основою для виникнення теорій, де поняття «інформація» стає ключовим: «Інформація в системі суб'єктно-суб'єктних відносин стає особливою реальністю, особливим предметом пізнання» [12, с. 215].

Інформаційна детермінація сучасного цивілізаційного процесу полягає перш за все у тому, що домінуючим видом діяльності в соціальній сфері є будь-які операції з інформацією. За допомогою різноманітних засобів інформаційного обміну, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, доступ до інформаційних ресурсів незалежно від географічних і часових обмежень, інформатизація охоплює нові сфери соціальної життєдіяльності. Поряд із цим виникає актуальна проблема виявлення й оцінки можливих соціально-психологічних наслідків інформатизації, яка впливає і на «некомп'ютеризовані види діяльності» [7, с. 3], а також на соціалізацію особистості. Насамперед інформатизація суспільства спрямована на створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб індивідів та соціальних груп, а також на створення адекватного інформаційного потенціалу сучасного суспільства.

Згідно з концепцією М. Кастельса, між концепціями «інформаційного» й «інформаціонального» суспільства є суттєві відмінності. В інформаційному суспільстві підкреслюється визначальна роль інформації як одного з базових елементів соціальної системи, однак інформаційна взаємодія була невід'ємним етапом розвитку суспільства на всіх його етапах. Водночас «інформаціональне суспільство» будується таким чином, що «генерування, обробка і передача інформації стали фундаментальними джерелами продуктивності й влади» [4, с. 42–43]. Саме в межах інформаціонального суспільства формується соціальна віртуальність, «матеріально-символічне існування людей, повністю занурене в установку віртуальних образів, у світ переконань, в якому символи суть не просто метафори, але містять у собі життєвий досвід буття» [4, с. 504]. Віртуалізація соціального буття дозволяє індивідам або групам самостійно моделювати інфокомунікативну взаємодію у відповідності зі своїми потребами: «Моментальний світ електроінформаційних засобів включає нас цілком і відразу» [2, с. 344]. Характерною ознакою цього процесу є «візуалізація інформації» [3, с. 288], яка також стимулює інтенсифікацію соціокультурних перетворень.

Аналізуючи сутнісні ознаки цивілізаційного процесу, Микита Моїсеев уважав, що без вільного доступу до інформації недоцільно говорити про побудову інформаційного суспільства, яке він характеризував як «суспільство колективного інтелекту планетарного масштабу» [9, с. 81]. Однак ця проблема, на його погляд, навряд чи може бути вирішена в межах сучасних цивілізацій, орієнтованих на індивідуалізм і прагматизм. На його думку, для ефективного функціонування інформаційної цивілізації необхідна зміна пріоритетів у напрямку аксіосфери: «Інформаційне суспільство – це такий етап історії людства, коли колективний розум стає не тільки опорою розвитку Homo sapiens, а й об'єктом цілеспрямованих зусиль щодо його вдосконалення» [9, с. 81–83].

Однієї з найважливіших проблем – трансформації аксіосфери інформаційного суспільства, що формується – торкався також Станіслав Лем. Він акцентував увагу на тому, що одним з основних питань подальшого розвитку цивілізаційного процесу стане не стільки вирішення

певних технологічних задач, скільки подолання кризи аксіосфери, що виникає як невід’ємна складова частина техногенної цивілізації: «...основною проблемою майбутнього, інформаційного століття, стане не вирішення тих чи інших технократичних завдань, а психологічна профілактика можливого аксіологічного колапсу, потенційного руйнування самих мотиваційних основ людської поведінки» [8, с. 128]. До подібних соціальних наслідків може призвести недостатня оцінка агресивності нового інформаційного середовища по відношенню до людини: «Технологія агресивніша, ніж ми зазвичай думаємо. Її вторгнення в психіку, проблеми, пов’язані із синтезом і метаморфозами особистості, тільки в наш час становлять порожню множину. Ця безліч заповнить подальший прогрес. І тоді зникне маса моральних імперативів, визнаних сьогодні непорушними, однак з’являться нові питання, нові етичні дилеми» [8, с. 65].

Можна виділити такі рівні аналізу інформаційного суспільства, які пов’язані з виділенням певних критеріїв розуміння його сутності:

- технологічний – розглядаються технологічні інновації, які зумовили не тільки нові можливості розвитку виробництва, а й суттєві зміни в інформаційному просторі й нові рівні позиціонування суб’єкта комунікаційних зв’язків;
- економічний – передбачає врахування зростання економічної цінності інформаційної діяльності, виникнення нових форм економічної діяльності тощо;
- соціальна диференціація і соціальна мобільність – критерій фіксує зміни в соціальній структурі суспільства, де починають домінувати спільноти, представники яких зайняті інформаційною діяльністю;
- соціокультурний – у даному вимірі культура розглядається як соціопроект, детермінований революційними змінами в системі соціальної комунікації, також акцентується увага на розвитку інформаційних мереж, які мають вплив на організацію соціального простору і часу.

В основі всіх дослідницьких напрямів розглядаються зміни в різних сферах суспільного виробництва, зумовлені новим рівнем актуалізації соціальної інформації та розширенням її функціональної структури. На основі інформації детермінується також взаємодія суб’єктів соціальних відносин: «Для прийняття управлінських рішень необхідно мати достовірну інформацію про цілі й завдання, що стоять перед суспільством; про характер прояву закономірностей, що діють у сфері суспільного життя; про методи і форми їх використання для вирішення управлінських завдань; про стан об’єкта управління та довкілля; а також про можливості людей вирішувати поставлені перед ними завдання» [5, с. 157].

Загалом, для сучасної техногенної цивілізації, вектор розвитку якої має виражену інформаційну аттрактивність, характерними є такі ознаки:

- більш рельєфне вираження закономірностей соціальної динаміки, що виявляється в періодично повторюваних економічних кризах (ця обставина свідчить про істотне ускладнення структури життєдіяльності соціуму, все зростаючого інформаційного навантаження на суб’єкта, що підвищує рівень стохастичності в різних сферах суспільного буття);
- на відміну від замкнутості традиційних цивілізацій, техногенна цивілізація швидко виходить за межі одного або декількох суспільств, має експансивний характер, поширює свій вплив на інші суспільства і, створюючи міжнародний ринок, врешті-решт набуває міжнародного характеру (це свідчить про нарощування потенціалу саморозвитку і самоорганізації даного соціуму);
- сутність людини все більшою мірою розглядається крізь її суб’єктно-діяльнісну основу, а перетворена потенція людини стає її головним призначенням (діяльнісно-активний ідеал ставлення людини до природи поширюється на сферу соціальних відносин, які реформуються і трансформуються відповідно до змінених уявлень про їхню ефективність);
- панування раціонального мислення, спрямованого на теоретичне осмислення зовнішнього світу і використання нової конструктивної інформації для розвитку знарядь виробництва з метою збільшення їхньої ефективності. Цей тип соціального устрою несе із собою свій специфічний світогляд, свої способи контакту з часом і простором, зі своєю логікою і причинно-наслідковими зв’язками, а також із власними принципами конструювання соціального простору.

Завершуючи розгляд окресленої проблеми, можна зробити такі **висновки**.

Становлення нового типу соціального устрою – інформаційного – пов'язане з глобалізацією, яка стимулює ряд процесів обміну інформацією у масштабах світової спільноти. Можна констатувати, що в галузі інформаційних технологій і засобів комунікації відбулися докорінні якісні зміни. Розвиток систем глобального інформаційного обміну та соціальні трансформації, що корелюють із ними, знаходять своє відображення в діяльності практично всіх елементів соціальної структури.

Соціокультурні детермінанти, що зумовлюють становлення інформаційного суспільства, ініціюють зміни в сучасному світі. Вони стосуються фактично всіх сторін життя суспільства, впливають на свідомість і поведінку людей, змінюють темп і стиль життя. Науково-технічна революція ускладнює завдання управління соціальними процесами, ставить перед людством нові, безпрецедентні проблеми. У цих умовах вирішальним фактором виявляється здатність суспільства до регулювання свого розвитку.

Ураховуючи вплив техніки на діяльність людини та суспільство, сучасну цивілізацію характеризують у тому числі і як техногенну. Посилення динаміки соціокультурних трансформацій, зумовлених становленням інформаційного суспільства, викликано такими чинниками: по-перше, інформаційна зумовленість сучасного суспільного розвитку збільшує інформаційні потреби всіх елементів соціуму; по-друге, виникає інформаційний ринок, в інформаційну сферу робляться інвестиції; по-третє, зросли технологічні можливості отримання, зберігання, передачі і використання інформації внаслідок інтенсивного поширення інформаційних технологій та подальшого процесу інформатизації.

Інформаційна детермінація сучасного цивілізаційного процесу змінює рівні організації суспільної системи внаслідок якісних і кількісних характеристик інформації. Інформація стає необхідним ресурсом подальшого суспільного розвитку, резервуючи в соціальній структурі потенціал подальших можливих соціальних трансформацій. Для сучасного суспільства, що має виражену інформаційну детермінанту, характерні насамперед висока динаміка соціокультурних змін, пов'язана зі зростаючим інформаційним навантаженням на суб'єктів соціальної взаємодії, а також експансивний характер поширення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдеев Р. Философия информационной цивилизации. Москва : ВЛАДОС, 1994. 336 с.
2. Информационное общество / сост. А. Лактионов А. Москва : ООО «Издательство АСТ», 2004. 507 с.
3. Каменская Т. Социальное знание и виртуализация социальной реальности : монография. Одесса : Астропринт, 2009. 280 с.
4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура. Москва : ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.
5. Кевбрин Б., Кежватов П. Научно-информационная деятельность в социальном управлении. *Общество. Культура. Управление*. Москва, 2001. С. 154–161.
6. Келле В. Соотношение детерминизма и системности в методологии социального познания. *Вопросы философии*. 1983. № 6. С. 49–57.
7. Кучинский С. Что придет на смену индустрии современных технологий? *ЗН*. 2001. № 46. С. 3.
8. Лем С. Сумма технологий. Москва : ООО «Издательство АСТ», 2002. 668 с.
9. Моисеев Н.Н. Универсум. Информация. Общество. Москва : Устойчивый мир, 2001. 200 с.
10. Момджян К. Методологическая функция исторического материализма. *Общество как предмет социально-философского исследования*. Москва, 1987.
11. Павлова. Формы культуры информационного общества. URL: http://www.ifapcom.ru/files/Monitoring/pavlova_form_cult_io.pdf
12. Пунченко О. Цивилизационное измерение истории человечества : монография. Одесса : Астропринт, 2013. 448 с.
13. Ракитов А. Философия компьютерной революции. Москва : РАН ИНИОН, 1991. 287 с.

REFERENCES

1. Abdeev R. *Filosofiya informatsionnoy tsivilizatsii* / R. Abdeev. M.: VLADOS, 1994. 336 s.
2. *Informatsionnoe obschestvo* / sost. Laktionov A. M.: OOO «Izdatelstvo AST», 2004. 507 s.
3. Kamenskaya T. *Sotsialnoe znanie i virtualizatsiya sotsialnoy realnosti. Mongrafiya* / T. Kamenskaya. Odessa: Astroprint, 2009. 280 s.
4. Kastels M. *Informatsionnaya epoha: ekonomika, obschestvo, kultura* / M. Kastels. Moskva. GU VShE, 2000. 608 s.
5. Kevbrin B. *Nauchno-informatsionnaya deyatel'nost v sotsialnom upravlenii* / B. Kevbrin, P. Kezhvatov // *Obschestvo. Kultura. Upravlenie*. Moskva. 2001. S. 154–161.
6. Kelle V. *Sootnoshenie determinizma i sistemnosti v metodologii sotsialnogo poznaniya* / V. Kelle // *Voprosy filosofii*. 1983. № 6. S. 49–57.
7. Kuchinskiy S. *Chto pridet na smenu industrii sovremennykh tekhnologiy?* / S. Kuchinskiy // *ZN*. 2001. № 46. S. 3.
8. Lem S. *Summa tekhnologiy* / Stanislav Lem. Moskva. OOO «Izdatelstvo AST», 2002. 668 s.
9. Moiseev N.N. *Universum. Informatsiya. Obschestvo*. M.: Ustoychiviy mir, 2001. 200 s.
10. Momdzhyan K. *Metodologicheskaya funktsiya istoricheskogo materializma* / K. Momdzhyan // *Obschestvo kak predmet sotsialno-filosofskogo issledovaniya*. Moskva. 1987.
11. Pavlova Formy kultury informatsionnogo obschestva http://www.ifapcom.ru/files/Monitoring/pavlova_form_cult_io.pdf
12. Puchenko O. *Tsivilizatsionnoe izmerenie istorii chelovechestva: [monografiya]*. Odessa: Astroprint, 2013. 448 s.
13. Rakitov A. *Filosofiya kompyuternoy revolyutsii*. Moskva. RAN INION, 1991. 287 s.

Palchynska Mariana Viktorovna

Doctor of the Philosophical Sciences, Associate Professor,
Head of Department of Philosophy, Psychology and Pedagogy
Odessa National A. S. Popov Academy of Telecommunications
1, Kuznechna str., Odesa, Ukraine

THE INFORMATION DETERMINANT OF THE MODERN CIVILIZATION PROCESS

The rapid progress of globalization processes in the modern world enhances the importance of information and infocommunication technologies that allow to maximize information exchange. The availability of these technologies enables an individual, social group and society as a whole to become a participant in the global information space. The introduction of information technology leads to the informatization of society, which, in turn, is a prerequisite for the transition of the world community to a qualitatively new stage of social development, that is, the information society.

Society as a social system is a sphere of interaction, the state of which is determined by various socio-cultural factors and processes. In the current stage of civilizational development, the sociosphere of a particular society is determined by the technosphere and infosphere, which determine the socio-cultural transformations of each structural level and produce virtual space. The nature of social influence in the conditions of formation of the information society is caused by various processes that influence social interaction.

In the context of the socio-philosophical paradigm, modern society is characterized as informational, even though the formation of this type of social system is inherent in a small number of countries with advanced information potential. This type of social organization is a natural step in the development of technogenic civilization, because it not only correlates with the appropriate level of scientific and technological progress, but also determines the further civilizational dynamics.

Summarizing the view of the essence of the information society and its basic socio-cultural determinants, it should be noted that the information society is a type of social system where information becomes a factor in the intensification of socio-cultural transformations.

The socio-cultural determinants that shape the emergence of the information society are the initiators of change in the modern world. They affect, in fact, all aspects of society, affect the consciousness and behavior of people, change the pace and lifestyle. The scientific and technological revolution complicates the task of managing social processes, poses new, unprecedented problems for humanity.

In these circumstances, the decisive factor is the ability of society to broadly regulate its development. Given the influence of technology on human activities and society, modern civilization is characterized, including as man-made. Strengthening the dynamics of socio-cultural transformations caused by the formation of the information society is caused by the following: first of all, the information conditionality of modern social development increases the information needs of all elements of the society; Third, the technological capacity to obtain, store, transmit and use information has increased as a result of the intensive dissemination of information technologies and the subsequent process of informatization. This actualizes the problem of strengthening the information potential of society.

In the context of accelerated dynamism of social change, the need for rapid access to information sharply increases. Information is one of the main resources of the information society, which is exacerbated by the problem of correctness, accuracy of information and adequacy of knowledge. Their low degree can be explained by the greater mobility of social and cultural life, its rapid variability and, as a result, the difficulty of fixing everything that happens. The sharp increase in the volume of information is accompanied by an increase in requirements for its quality.

Key words: *civilization, information, information society, sociocultural transformations, information interaction.*